

پژوهش راه گشا

پژوهش از دید نظام تعلیم و تربیت همچون دیگر ارکان حاکمیتی کشور اهمیت بسزایی دارد. با نگاهی به عنوان مقالات یا پایان نامه های دوره های تحصیلات تکمیلی و دکترا و حتی کارشناسی در دانشگاه های کشور، از جمله دانشگاه فرهنگیان، فراوان به عنوان های تحقیق و پژوهشی برمی خوریم که به نوعی برنامه های دوره های تحصیلی را بررسی یا نقد می کنند. تنها با مراجعه به پایگاه های اطلاع رسانی یا کتابخانه ها می توان به تعداد زیادی از این موارد دست یافت.

به عنوان نمونه، رساله ای، هدف از انجام تحقیق را «بررسی تأکيدات کتاب درسی تفکر و پژوهش پایه ی ششم به مؤلفه ی استدلال در برنامه ی آموزش تفکر» عنوان کرده بود. «فرایند شکل گیری هویت حرفه ای در کسوت آموزگاری» هم یک سوژه ی پژوهشی دیگر بود. این عنوان ها تنها جزئی از صدها مورد عنوان پژوهش است که می توان در این زمینه برشمرد. خوب است در همین باره متن های ساده شده و خلاصه ی پژوهش ها را در همین مجله از نظر بگذرانید.

همگان بر این واقعیت اذعان دارند که پژوهش در نهاد آموزش و پرورش جایگاه نسبتاً قابل قبولی یافته و در حال حرکت به جلو است. در عین حال، می دانیم کشور پویا و در حال رشد ما همیشه به ایده پردازی و پژوهش نیاز دارد. پژوهشی با این ویژگی، به طور قطع به علم نافع و قابل مراجعه تبدیل خواهد شد.

اما چه خوب است توصیه‌ها و یافته‌های پژوهش‌های گوناگون که با صرف مبالغ بسیار و زمان زیاد به پایان می‌رسند، صرفاً بیان‌کننده‌ی تعارفات، آرزوها یا تصویرهای ناقص و غیربومی از پیشرفت‌ها و طرح‌های بیگانه نباشند.

سهام ما

سهام ما تفکر و تأمل دوباره در زمینه‌ی پژوهش مدرسه‌ای و در ارتباط با نظام تعلیم و تربیت است. اگر قرار است ۳۰ سال یا بیشتر در این حوزه - چه صف و چه ستاد - قدم بگذاریم، سخن بگوییم، قلم بزنیم یا گج بخوریم! پس بهتر است آگاهانه باشد. بیاییم به فعالیت‌های آموزشی و پرورشی خود بیش از گذشته و ژرف‌تر نگاه کنیم و با دیدی پژوهشی، سؤال‌محور و همه‌جانبه بنگریم. مسائل مدرسه و کلاس و زندگی را احصا کنیم. آنچه را موجب اندوه است یا موجب ضعف جریان یاددهی - یادگیری می‌شود و آنچه را سردی و بی‌انگیزگی می‌آفریند کنار بگذاریم و آنچه را موجب تقویت انگیزه‌ها، تقویت یادگیری و یاددهی و ایجاد نشاط می‌شود، یادآور شویم. اما این نوع ژرف‌نگری به داده‌ها، تحلیل مؤثر، علمی و به دور از جانب‌داری نیاز دارد. وضعیت کنونی باید با آنچه از گذشته مایه گرفته است، تجزیه و تحلیل شود. سپس، براساس آن، اهداف را به قطعه‌های کوچک‌تری بخش کرد و براساس اهدافی که از قبل تعریف شده‌اند، به فعالیت‌های اصلاح‌گرانه اقدام نمود. قالب‌ها و هدف‌هایی که داریم باید شماره‌گذاری شده و قابل اندازه‌گیری باشند. قابل دستیابی و ارزیابی بودن از دیگر خصیصه‌های هر پژوهش است.

به اشتراک‌گذاری

چه خوب است این حس در ما باشد که وقتی مشکلات خود را به دیگران منتقل می‌کنیم، رازهای پیشرفت خود را نیز در محیط تعلیم و تربیت از پرده برون اندازیم تا همگان در این روند سهیم شوند، تا از سختی‌ها درس گیرند و از پیشرفت‌های ما بهره ببرند.

گام دوم انقلاب اسلامی

رهبر معظم انقلاب اسلامی نیز با توجه به اهمیت آینده‌نگری، ایده‌پردازی و پژوهش، اولین توصیه از هفت توصیه‌ی اساسی گام دوم انقلاب اسلامی را به «علم و پژوهش» اختصاص داده‌اند. ایشان با سفارش به نگاه خوش‌بینانه به آینده می‌فرمایند: «بدون این کلید اساسی همه‌ی قفل‌ها، هیچ گامی نمی‌توان برداشت. آنچه می‌گوییم یک امید صادق و متکی به واقعیت‌های عینی است. این جانب همواره از امید کاذب و فریبنده دوری جست‌ه‌ام، اما خود و همه را از نومیدی بیجا و ترس کاذب نیز

برحذر داشته‌ام و برحذر می‌دارم. در طول این چهل سال - و اکنون مانند همیشه - سیاست تبلیغی و رسانه‌ای دشمن و فعال‌ترین برنامه‌های آن، مایوس‌سازی مردم و حتی مسئولان و مدیران ما از آینده است. در خود و دیگران نهال امید به آینده را پرورش دهید.

دانش آشکارترین وسیله‌ی عزت و قدرت یک کشور است. روی دیگر دانایی، توانایی است. دنیای غرب به برکت دانش خود بود که توانست برای خود ثروت و نفوذ و قدرت دو‌یست‌ساله فراهم کند و با وجود تهیدستی در بنیان‌های اخلاقی و اعتقادی، با تحمیل سبک زندگی غربی به جوامع عقب‌مانده از کاروان علم، اختیار سیاست و اقتصاد آن‌ها را به دست گیرد. ما به سوءاستفاده از دانش، مانند آنچه غرب کرد، توصیه نمی‌کنیم، اما مؤکداً به نیاز کشور به جوشاندن چشمه‌ی دانش در میان خود اصرار می‌ورزیم. بحمدالله استعداد علم و تحقیق در ملت ما از متوسط جهان بالاتر است. اکنون نزدیک به دو دهه است که رستاخیز علمی در کشور آغاز شده و با سرعتی که برای ناظران جهانی غافلگیرکننده بود - یعنی یازده برابر شتاب رشد متوسط علم در جهان - به پیش رفته است. دستاوردهای دانش و فناوری ما در این مدت ما را به رتبه‌ی شانزدهم در میان بیش از دو‌یست کشور جهان رساند و مایه‌ی شگفتی ناظران جهانی شد و در برخی از رشته‌های حساس و نوپدید به رتبه‌های نخستین ارتقا داد. این جانب همواره به دانشگاه‌ها و دانشگاهیان و مراکز پژوهش و پژوهندگان، گرم و قاطع و جدی در این باره تذکر و هشدار و فراخوان داده‌ام، ولی اینک مطالبه‌ی عمومی من از شما جوانان آن است که این راه را با احساس مسئولیت بیشتر و همچون یک جهاد در پیش گیرید.^۱

منبع

۱. بیانیه‌ی مقام معظم رهبری در آغاز دهه‌ی پنجم انقلاب اسلامی. وزارت آموزش و پرورش. ۲۲ بهمن ۱۳۹۷. ص ۱۹-۱۷.